

Hoe die huppelt

maar nee - niet als mijn vader - niet
als mijn broer - nee - niet als
mijn zoon - nee - niet
zo nee

en ook - nee - niet als mijn lief - nee - niet als de
goedlachse buurvrouw
of - nee - niet als die best vriendelijke meneer
en dan eigenlijk die best vrolijke hond
die daarnaast loopt

bijna huppelt - nee - ook niet - of misschien als
mezelf
- nee - niet als ikzelf - nee - echt niet
en alleen ik kan - nee -
wil dat weten

niet als ik maar als die slak dan - zie hem toch
kijk dan toch - hoe die huppelt
huppelt en huppelt
alsmaar door

wat huppelt die geduldig
naar zijn
horizon

Wat kan een eenvoudig, palaeontologisch georiënteerd malacoloog als ik nog daaraan toevoegen? Ik geef het U zoals het op mij toekwam: interessant, maar ... onverklaard!

Xewkija, Gozo, 27 maart 2010

Adres van de auteur:

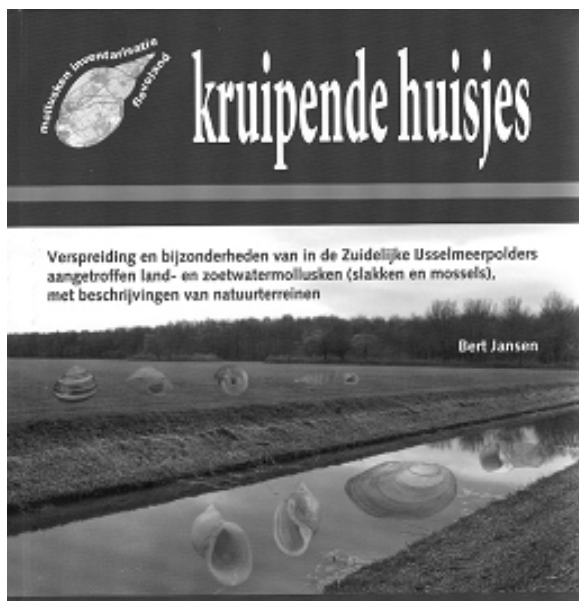
12 Triq il-Hamrija, Xewkija VCT 110, Gozo (Malta),
ariewjanssen@waldonet.net.mt

De geboorte van het boek "Kruipende huisjes" van Bert Jansen

Sylvia van Leeuwen

Recently, the book "Kruipende huisjes" by Bert Jansen has been published. It delas with teh land and freshwater molluscs of the eastern and southern part of the prov. Flevoland (the Netherlands). Here we give an impression of the day that was organized on behalf of the presentation of the book.

Het afgelopen anderhalf jaar is een zeer productieve periode geweest voor de Nederlandse malacologie: een jubileumboek van de NMV, een feestbundel voor dr. van Bruggen, een speciaal jubileumsupplement van Spirula, een boek over Schepman, de Fossielenatlas en ook nog het fraaie boek "Kruipende huisjes" van Bert Jansen. Over dat laatste boek gaat dit artikel.

Bert Jansen zijn vrouw Anneke gingen gedurende vele jaren vanuit hun woonplaats Lelystad op slakkenzoektocht in de Flevopolders. Bert hield alle waarnemingen nauwkeurig bij, en na verloop van tijd had Bert zo veel gegevens, dat hij

besloot om er een boek over te gaan schrijven. Veertien jaar heeft hij er aan gewerkt. In april 2010 was het klaar: een fraai boek met de titel "Kruipende huisjes". De ondertitel geeft aan wat er in het boek staat: "Verspreiding en bijzonderheden van in de Zuidelijke IJsselmeerpolders aangetroffen land- en zoetwatermollusken (slakken en mossels) met beschrijvingen van natuurterreinen".

Op 20 april 2010 werd de geboorte van het boek feestelijk gevierd in aanwezigheid van zo'n 65 familieleden, collega's en malacologische vrienden. Ook zijn kleinzoon Youri, die afgebeeld staat op de kaft, was er bij. Myra Swarte, specialist kleine waterbeestjes (macro-invertebraten) van het biologisch laboratorium van de Waterdienst, trad op als ceremoniemeester. Vervolgens kregen we vier interessante lezingen voorgeschoteld.

Frans Kouwets van de Waterdienst kwam als eerste aan het woord met de lezing "Hoe moet ons kindje heten? Over naamgeving in de biologie". Hij vergeleek de naamgeving van planten en dieren met die van mensen in de burgerlijke stand. Op humoristische en onderhoudende wijze benadrukte hij het belang van eenduidige naamgeving en correcte toepassing van wetenschappelijke namen.

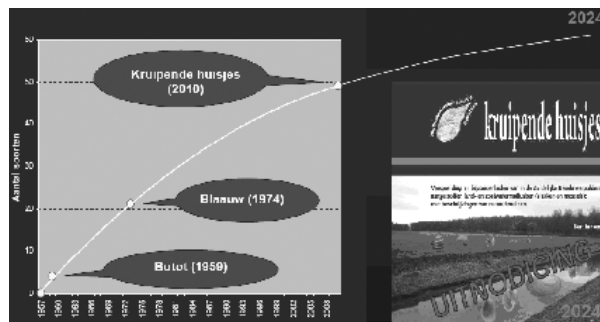
De tweede spreker was Bram bij de Vaate, kenner van zoetwaterfauna en oud-collega van Bert Jansen. Zijn lezing had als titel "Waar komen sommige van onze kindjes vandaan?" en ging over de herkomst van allochtone mollusken in onze wateren. Allochtone soorten, ook wel exoten genoemd, zijn

soorten die van nature niet thuis horen in het gebied waar ze zijn aangetroffen. Maar hoe lang blijft een soort allochtoon, en waar ligt de grens? Er worden veel verschillende definities gebruikt. Het ene uiterste is dat alle soorten als exoot worden beschouwd die zich na 1492 (ontdekking van Amerika door Columbus) in Nederland hebben gevestigd. Het andere uiterste is "tien jaar terug", of "na een bepaald aantal generaties". Bij die definitie worden allochtone soorten dus na verloop van tijd als autochtoon gekwalificeerd. Sommige soorten bereiken Nederland op eigen kracht of langs natuurlijke weg, anderen zijn door de mens geholpen of bewust geïntroduceerd. Sinds 1800 zijn 13 soorten zoetwatermollusken nieuw in Nederland terechtgekomen. Sommige daarvan zijn inmiddels door heel Nederland in geschikte biotopen te vinden, zoals de driehoeksmossel, de Aziatische korfmossel en Jenkins' waterhoren.

De aanwezigen met op de voorste rij de familie Jansen

Na een korte koffie/thee pauze kwam Adriaan Gmelig Meyling, de voorzitter van Stichting ANEMOON aan het woord. Stichting ANEMOON is de stichting voor ANalyse, Educatie en Marien Oecologisch ONderzoek en coördineert tal van vrijwilligersprojecten voor marien biologisch onderzoek door vrijwilligers, en ook het Atlasproject Nederlandse Mollusken. Hij vertelde over de geschiedenis van dit onderzoek, vanaf de oprichting van het Molluskencomité in 1915 tot het brede scala aan projecten dat nu in uitvoering is. Projecten van ANEMOON zijn: Monitoring aangespoelde organismen door diverse strandwachten, Monitoring onderwateroever met duikers, het Korp-project met de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie, het project Litoraal inventarisatie Nederlandse kust, het Atlasproject Nederlandse Mollusken (ANM), het Verspreidingsonderzoek naar slakken op de Habitatrichtlijn (HabSlak), Monitoring van settelende organismen en het Purperslak Monitoring project. Adriaan vertelde hoe deze projecten in zijn werk gaan en liet enkele aansprekende resultaten ervan zien. Hij ging ook kort in op het onderzoek in de Flevopolders. Twee jaar na de aanleg van de afsluitdijk (1932) waren alle zoutwatersoorten uit de voormalige Zuiderzee uitgestorven. Oostelijk en Zuidelijk Flevoland zijn in resp. 1957 en 1968 drooggelegd. Louis Butot was de eerste die Oostelijk Flevoland na de drooglegging inventariseerde. Hij vond er in 1959 6 soorten van zoet water. In 1974 vond Blaauw 20 zoetwatermollusken en Bert Jansen telde tot nu toe 53. Adriaan Gmelig Meyling liet zien dat de teller bij voortgezet onderzoek best nog verder op kan lopen (in de figuur alleen de zoetwatersoorten). Voor landslakken valt een vergelijkbare ontwikkeling te bespeuren.

Uit de presentatie van Adriaan Gmelig Meyling.

Als vierde kwam Bert Jansen zelf aan het woord. Hij vertelde hoe het zo gekomen was. De liefde voor de natuur kreeg hij mee van zijn vader, die slakkenboekjes bezat en veel namen kende. Al op 14 jarige leeftijd was Bert deelgenoot bij de oprichting van de Kreukelgroep en op 16 jarige leeftijd werd hij lid van de NMV. Als jonkie vond hij het prachtig met al die volwassen kenners op stap te gaan. Hij noemde daarbij in het bijzonder Cor en Gerda Karnekamp en Rina Mounoury, die ook bij de boekpresentatie aanwezig waren. De komst van een hond in huize Jansen was de aanleiding voor vele wandelingen en de start van de molluskeninventarisaties. Dat niet meer hondenbezitters op dat idee komen! Bert besloot zich te richten op de inventarisatie van Oostelijk en Zuidelijk Flevoland, omdat er nog zo weinig van bekend was. Deze Flevopolders liggen geheel los van het oude land, slechts verbonden door 8 bruggen. Bert vond het ook een interessant gebied omdat de bodem divers is (klei- en zandgrond) en omdat er diverse natuurgebieden zijn met verschillende begroeiing. De inventarisatie startte met het invullen van streeplijsten voor het Atlasproject, maar daar bleef het niet bij. Bert schreef diverse artikelen in de Kreukel, Spirula en Voelspriet - tussentijdse rapportages noemt hij dat nu - en uiteindelijk een echt boek.

Het boek omvat drie delen:

- een algemeen gedeelte met o.a. een hoofdstuk over kolonisatie van Rykel de Bruyne en een hoofdstuk over natuurbeheer en beleid van Arno Boesveld;
- een uitgebreid deel met informatie over Flevolandse mollusken. Hoofdmoot is informatie over alle soorten die Bert in de Flevopolders vond: 47 landslakken en 53 zoetwatermollusken. Per soort zijn er foto's (van zeer hoge kwaliteit!), een verspreidingskaart en een beschrijving. Dit deel bevat ook determinatietabellen;
- een deel met informatie over 52 specifieke Flevolandse gebieden. Per gebied geeft Bert een kaartje, gebiedsbeschrijving, foto's van het gebied en een lijst met de molluskensoorten die er voorkomen. Dit deel nodigt uit de gebieden ook eens te bezoeken.

Kinderen hebben doorgaans twee ouders, maar dit boek is vrijwel volledig het kindje van Bert. Hij deed vrijwel al het veldwerk, schreef het boek, maakte de kaarten en de foto's en deed ook zelf de vormgeving. Al deze kwaliteiten komen niet vaak in een persoon bij elkaar. Een prestatie om trots op te zijn en ik kan u verzekeren: het boek ziet er prachtig uit.

Het voorgaande wil overigens niet zeggen dat er geen anderen bij de totstandkoming van het boek betrokken waren. In zijn toespraak bedankte Bert zijn vrouw Anneke voor de uren die zij samen buiten doorbrachten (en ik weet uit ervaring dat Anneke een hele goede zoekster is, die zelfs de kleinste slakjes vindt!), Rykel de Bruyne voor zijn stimulans vanuit het Atlasproject Nederlandse Mollusken, de Waterdienst voor de faciliteiten, het Flevolandschap voor de verleende medewerking en vergunningen en Adriaan Gmelig Meyling, Inge van Lente en Arno Boesveld van Stichting ANEMOON die het mogelijk maakten dat het boek gepubliceerd kon worden. Stichting ANEMOON, de provincie Flevoland, het Stibemanfonds en het Schure-Beijerinck-Popping Fonds verleenden financiële steun.

Ik vroeg mij af of Bert nu klaar was met de slakken van de Flevopolders. Nou nee, Bert zit nog vol plannen, zo bleek uit zijn toespraak. Hij wil de ontwikkeling van de slakkenfauna in de Flevopolders blijven volgen en zich meer gaan toeleggen op de Korfslakkenfamilie in de Flevopolders (Vertiginidae). Ook wil hij zijn inventarisatiegebied uitbreiden tot de hele provincie Flevoland. Dat betekent dat hij ook de Noordoostpolder, die wel met het vaste land verbonden is, zal gaan verkennen. En ten derde wil hij de kolonisatie van de Flevopolders beter in kaart gaan brengen, door oude en nieuwe data te vergelijken.

Bert Jansen reikte het eerste exemplaar van zijn boek uit aan de heer B. Fokkens, voorzitter van het Flevolandschap. Die aanvaardde het boek met dank. Kennis van wat er in de terreinen leeft (biodiversiteit) en betrokken vrijwilligers zijn voor een beheerder van groot belang. Bert is één van de vrijwilligers van het Flevolandschap. De heer Fokkens benadrukte dat hij trots was op de uitzonderlijke prestatie die Bert als vrijwilliger geleverd heeft en hoopte nog veel van zijn expertise gebruik te mogen maken.

Daarna was het tijd voor een hapje en een drankje. De aanwezigen konden het boek kopen en velen lieten het signeren door de trotse auteur. Voor de liefhebbers was er na afloop ook nog een rondleiding door het zeer geavanceerde biologisch laboratorium van de Waterdienst. Ook enkele van de malacologen namen hier aan deel en zij keken hun ogen uit. Frans Kouwets, die de rondleiding verzorgde, bleek dé sieraalgen- en kiezelwieren specialist bij Rijkswaterstaat te zijn. De aanwezige malacologen vonden wat hij daar over vertelde zó interessant, dat de rondleiding uitmondde in een uitgebreide inleiding in deze plantengroep. Het ging nog net niet zo ver dat ze de malacologie gingen inruilen voor deze nog onbekendere soortgroepen.

Al met al was het een geslaagde middag. Langs deze weg wil ik Bert en ook Anneke en Stichting ANEMOON nogmaals feliciteren met dit resultaat en ik hoop dat er nog veel leuke ontdekkingen en publicaties mogen volgen.

Boekuitreiking aan de heer Fokkens.

Anneke Jansen en kleinzoon Yours achter de boekentafel.

Cor Karnekamp laat zijn boek signeren.

Titel: Kruidende huisjes. Verspreiding en bijzonderheden van in de Zuidelijke IJsselmeerpolders aangetroffen land- en zoetwatermollusken (slakken en mossels), met beschrijvingen van natuurterreinen.

Auteur: E.A. (Bert) Jansen.

Uitgave van: Stichting ANEMOON en Natura parva.

ISBN: 978-90-815248-1-0.

U kunt het boek bestellen bij de Stichting ANEMOON, p/a Bert Jansen, e-mail natura-parva@planet.nl.

De prijs is € 27,50 (€ 31,00 incl. verzendkosten).

Het is ook te koop bij boekhandel Brunte in het winkelcentrum Lelycentre in Lelystad, voor € 29,95.

Adres auteur:

Van der Helstlaan 19, 3723 EV Bilthoven,
e-mail sylvia25@versatel.nl

Bram van der Bijl

Burg. van Bruggenstraat 41
NL-1165 NV Halfweg
the Netherlands

Tel.: (+31)(0)20.4977772

e-mail: anvdbijl@xs4all.nl

website: <http://www.xs4all.nl/~anvdbijl/lijt.html>

Free catalogue - 1000th reprints, magazines and books about recent and fossil molluscs

List of missing items welcome - moderate prices

Xerox-copy service -postal affairs

See also:

<http://grimwade.biochem.unimelb.edu/~bgl/cat2mala.htm>